PATVIRTINTA
Jonavos rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro direktorės
2019 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. V-1A

JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO SPECIALISTO PAREIGYBĖS APRAŠYMAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Jonavos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro (toliau – Biuro) visuomenės sveikatos stiprinimo specialistas yra darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį.
2. Pareigybės grupė – Specialistai.
3. Pareigybės lygis – A.

II. REIKALAVIMŲ TAIKYMO SRITYS

4. Reikalavimai taikomi visuomenės sveikatos stiprinimo specialistams, dirbantiems savivaldybių visuomenės sveikatos biuruose, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms ir tobulinančioms visuomenės sveikatos specialistus bei kontroliuojančioms jų veiklą.

III. VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO SPECIALISTO PROFESINĖ KVALIFIKACIJA IR PROFESINĖ KOMPETENCIJA

5. Specialistas privalo turėti aukštąjį ar jam prilygintą sveikatos mokslų studijų krypties grupės visuomenės sveikatos studijų krypties išsilavinimą ir diplomą, patvirtinantį suteiktą sveikatos mokslų bakalauro ar aukštesnį kvalifikacinį laipsnį.
6. Asmenys, turintys aukštąjį ar jam prilygintą sveikatos, socialinių, ugdymo mokslų, sporto studijų krypčių grupių išsilavinimą, gali dirbti fizinio aktyvumo skatinimo, psichikos sveikatos stiprinimo, burnos sveikatos stiprinimo, sveikos mitybos skatinimo srityse ir vykdyti Aprašo 7 punkte nurodytas funkcijas, kurios yra nepriskirtinos visuomenės sveikatos studijose įgyjamoms žinioms ir gebėjimams, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. spalio 5 d. įsakymo Nr. V-1034 „Dėl Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašo patvirtinimo“ nuostatomis. Asmenys, siekiantys verstis minėta veikla, turi atitikti šiuos išsilavinimui keliamus reikalavimus:
6.1. fizinio aktyvumo skatinimo srityje – asmenys, gavę aukštojo ar jam prilyginto sveikatos mokslų studijų krypties grupės reabilitacijos studijų krypties, ugdymo mokslų studijų krypties grupės pedagogikos arba edukologijos (sporto, fizinio aktyvumo, kūno kultūros srityse) studijų krypčių, sporto studijų krypties grupės pasiekimų sporto arba laisvalaikio sporto studijų krypčių išsilavinimą ir įgiję bakalauro (profesinio bakalauro) ar aukštesnį kvalifikacinį laipsnį;
6.2. psichikos sveikatos stiprinimo srityje – asmenys, gavę aukštojo ar jam prilyginto socialinių mokslų studijų krypties grupės psichologijos studijų krypties išsilavinimą ir įgiję bakalauro ar aukštesnį kvalifikacinį laipsnį;
6.3. burnos sveikatos stiprinimo srityje – asmenys, gavę aukštojo ar jam prilyginto sveikatos mokslų studijų krypties grupės burnos priežiūros studijų krypties išsilavinimą ir įgiję bakalauro (profesinio bakalauro) ar aukštesnį kvalifikacinį laipsnį;

6.4. sveikos mitybos skatinimo srityje – asmenys, gavę aukštojo ar jam prilyginto sveikatos mokslų studijų krypties grupės mitybos studijų krypties išsilavinimą ir įgiję bakalauro (profesinio bakalauro) ar aukštesnį kvalifikacinį laipsnį.

7. Aprašo 6 punkte kvalifikaciją patvirtinantiems dokumentams prilyginami (įgytos teisės):

7.1. Sovietų Sąjungos laikotarpiu universitetų, medicinos institutų ir kitų formalųjį švietimą vykdžiusių mokymo įstaigų išduoti gydytojo higienisto epidemiologo, gydytojo higienisto, sanitarijos gydytojo diplomai asmenims, pradėjusiems studijas šios šalies aukštojoje mokykloje iki 1990 m. kovo 11 d. ir turintiems ne trumpesnę kaip 1 metų darbo patirtį visuomenės sveikatos priežiūros srityje (pagal pareigybės aprašyme išdėstytas funkcijas) per paskutinius 5 metus iki priėmimo į šias pareigas.

7.2. Sovietų Sąjungos laikotarpiu universitetų, medicinos institutų ir kitų formalųjį švietimą vykdžiusių mokymo įstaigų išduoti gydytojo higienisto epidemiologo, gydytojo higienisto, sanitarijos gydytojo diplomai asmenims, pradėjusiems studijas šios šalies aukštojoje mokykloje iki 1990 m. kovo 11 d., kurie neturi darbo patirties visuomenės sveikatos priežiūros srityje (pagal pareigybės aprašyme išdėstytas funkcijas) per paskutinius 5 metus iki priėmimo į šias pareigas, papildomai baigė ne trumpesnius kaip 40 valandų, o nuo 2009 m. sausio 1 d. ne trumpesnius kaip 120 valandų trukmės visuomenės sveikatos srities profesinio tobulinimo kursus, iš jų 40 valandų trukmės visuomenės sveikatos stiprinimo profesinio tobulinimo kursus, kurių programos suderintos su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, ir pateikė tai įrodančius dokumentus.

7.3. Lietuvos aukštesniųjų medicinos mokyklų, aukštojo mokslo institucijų išduoti diplomai, pažymėjimai ir kiti dokumentai, patvirtinantys medicinos felčerio, sanitarijos felčerio, higienos felčerio, higienisto, felčerio, medicinos sesers, vaikų įstaigų medicinos sesers, bendrosios praktikos slaugytojo studijų programų baigimą bei atitinkamų profesinių kvalifikacijų įgijimą, ir dokumentai, patvirtinantys baigtus ne trumpesnius kaip 40 val., o nuo 2009 m. sausio 1 d. ne trumpesnius kaip 120 valandų trukmės visuomenės sveikatos srities profesinio tobulinimo kursus, iš jų 40 valandų trukmės visuomenės sveikatos stiprinimo profesinio tobulinimo kursus, kurių programos suderintos su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, ir pateikė tai įrodančius dokumentus.

7.4. Vadovaujantis Studijų krypčių ir krypčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1075 „Dėl Studijų krypčių ir krypčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašo, jo keitimo tvarkos, kvalifikacinių laipsnių sąrangos ir studijų programų pavadinimų sudarymo principų patvirtinimo“, specialistu savivaldybės visuomenės sveikatos biure gali dirbti asmenys, turintys kitą, nei nurodyta Aprašo 3 punkte, aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą bei ne trumpesnę kaip 1 metų darbo patirtį visuomenės sveikatos priežiūros srityje (pagal pareigybės aprašyme išdėstytas funkcijas) per paskutinius 5 metus iki priėmimo į šias pareigas ir papildomai baigę ne trumpesnius kaip 40 valandų, o nuo 2009 m. sausio 1 d. ne trumpesnius kaip 120 valandų trukmės visuomenės sveikatos priežiūros srities profesinio tobulinimo kursus, iš jų 40 valandų trukmės visuomenės sveikatos stiprinimo profesinio tobulinimo kursus, kurių programos suderintos su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, ir pateikę tai įrodančius dokumentus.

8. Specialistas turi žinoti ir suprasti:

8.1. sveikatos stiprinimo pagrindus, visuminę (holistinę) sveikatos sampratą;

8.2. visuomenės sveikatos priežiūros sistemos, kaip sudedamosios Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos dalies, struktūrą;

8.3. šiuolaikinę visuomenės sveikatos priežiūros teoriją, tikslus, visuomenės sveikatos priežiūros sistemos organizavimo metodus;

8.4. Lietuvos Respublikos įstatymus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius visuomenės sveikatos stiprinimą, Europos Sąjungos (ES) teisės aktus, nacionalinius, ES ir Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) strateginius dokumentus, rekomendacijas, Lietuvos Respublikos

sveikatos apsaugos ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų parengtas gaires, metodinę ir informacinę medžiagą, kitų šalių kompetentingų institucijų informaciją;
8.5. sveikatos stiprinimo mokymo formas ir metodus;
8.6. sveikos gyvensenos ugdymo bei stiprinimo principus ir metodus;
8.7. suprasti bendruomenės dalyvavimo reikšmę, siekiant išsaugoti ir stiprinti sveikatą, jos įtraukimo į šią veiklą galimybes;
8.8. bioetikos pagrindus, asmens sveikatos informacijos konfidencialumo reikalavimus;
8.9. sveikatos vadybos ir sveikatos ekonomikos pagrindus.
9. Specialistas turi mokėti ir gebėti:
9.1. organizuoti ir vykdyti visuomenės sveikatos stiprinimą bendruomenėje, teikti visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas įvairioms gyventojų grupėms;
9.2. praktikoje taikyti sveikatos išsaugojimo, stiprinimo, ligų rizikos mažinimo teorines žinias visuomenės sveikatos problemoms spręsti, įskaitant motyvacinių interviu taikymą;
9.3. naudotis statistiniais sveikatos rodikliais, įvertinti ir nustatyti sveikatos stiprinimo prioritetus;
9.4. formuoti sveikos gyvensenos nuostatas, skatinti sveiką gyvenseną, rengti informacinę ir metodinę medžiagą sveikatos stiprinimo klausimais, skleisti bendruomenėje sveikatos žinias;
9.5. įgyvendinti valstybines visuomenės sveikatos strategijas ir programas;
9.6. rengti, įgyvendinti tikslines savivaldybių sveikatos programas, atsižvelgiant į vyraujančias visuomenės sveikatos problemas, siūlyti profilaktikos priemones, vertinti jų veiksmingumą;
9.7. organizuoti sveikatos mokymo ir ugdymo renginius;
9.8. analizuoti savivaldybių gyventojų sveikatos problemų ir gyvensenos ypatumus
9.9. įvertinti grėsmes žmonių grupių ir populiacijos sveikatai;
9.10. kritiškai vertinti ir taikyti teorines ir praktines naujoves visuomenės sveikatos stiprinimo srityje;
9.11. rinkti ir tvarkyti su visuomenės sveikatos stiprinimu susijusią informaciją;
9.12. savarankiškai atlikti praktinės ir mokslinės literatūros paiešką ir ją vertinti, aiškiai ir argumentuotai perteikti žinias, išvadas bei sprendimus ir jų priežastis;
9.13. planuoti ir vertinti savo veiklą, tvarkyti veiklos dokumentus, rengti ataskaitas ir rekomendacijas;
9.14. pristatyti savo veiklą ir jos rezultatus;
9.15. bendrauti ir bendradarbiauti su bendruomene bei kitais institucijų specialistais, suinteresuotais asmenimis;
9.16. naudotis informacinėmis ir ryšio technologijomis;
9.17. pagal kompetenciją fizinio aktyvumo skatinimo srityje:
10. savarankiškai planuoti ir organizuoti veiklas, taikant visuomenės sveikatos stiprinimo ir fizinio aktyvumo skatinimo technologijų, organizavimo ir metodines priemones;
11. išskirti bendruomenių, gyventojų rizikos grupių fizinio aktyvumo poreikius bei pagrįsti fizinio aktyvumo skatinimo programų reikalingumą;
12. suprasti ir atskirti profesionalaus sporto ir su sveikata susijusio fizinio aktyvumo skatinimo politikos ir konkrečių priemonių skirtumus;
13. motyvuoti bendruomenę didinti fizinį aktyvumą, nustatyti jo poreikius, konsultuoti sveikos gyvensenos klausimais;
14. suprasti biomedicininius fizinio aktyvumo mechanizmus, taikant šiuolaikiškas, mokslu pagrįstas technologijas, nustatyti gyventojų fizinį aktyvumą, išmanyti fizinio pajėgumo testavimo ir vertinimo principus;
15. taikyti šiuolaikinius bei mokslu pagrįstus pagrindinius fizinio krūvio skyrimo ir kontrolės principus įvairaus amžiaus bei sveikatos būklės žmonėms, įvertinti galimas rizikas;
16. organizuoti ir vertinti grupines pratybas, sveikatingumo treniruotes, taikant novatoriškas, mokslu pagrįstas technologijas;

organizuoti fizinį aktyvumą skatinančius renginius, kurių metu būtų atliekamas asmenų funkcinės būklės ir fizinio pajėgumo testavimas, mokoma savikontrolės metodų, teikiamos rekomendacijos, kaip pasirinkti fizinio aktyvumo formą ir krūvį;
17. skatinti fizinį aktyvumą ir sveiką mitybą darbo vietose;
18. informuoti apie fizinio aktyvumo reikšmę vyresnio amžiaus žmones dėl antsvorio, hiperlipidemijos, II tipo cukrinio diabeto, depresijos, osteoporozės, vėžio ir kitų lėtinių neinfekcinių ligų išsivystymo, sergamumo ir mirtingumo rizikos;
19. organizuoti judesių koordinacijos ir pusiausvyros, raumenų jėgos stiprinimo treniruotes, siekiant pagerinti vyresnio amžiaus žmonių mobilumą;
20. pagal kompetenciją psichikos sveikatos stiprinimo srityje:
20.1. konsultuoti psichologinių problemų klausimais, pateikiant šių problemų galimus sprendimus;
20.2. rengti interesantams rekomendacijas psichologinėms problemoms spręsti;
20.3. šviesti bendruomenę sveikatos psichologijos, pedagoginės ir socialinės psichologijos klausimais;
20.4. vesti grupinius atsipalaidavimo užsiėmimus;
20.5. teikti informaciją apie psichikos sveikatos stiprinimą, vykdyti psichikos sutrikimų prevenciją didinant socialinį ir emocinį raštingumą, mokant valdyti stresą, konstruktyvaus elgesio konfliktinių situacijų metu spręsti patyčių, prievartos bei psichikos sutrikimų sukeliamas problemas;
20.6. gerinti gyventojų žinias apie psichikos sveikatos rizikos veiksnius, psichikos sutrikimų prevencijos galimybes visose amžiaus grupėse;
20.7. mokyti atpažinti, įvertinti bei mažinti psichosocialinius rizikos veiksnius darbe, vykdyti konfliktų ir psichologinio smurto prevenciją darbo vietose;
20.8. vykdyti probleminio kompiuterio, interneto, socialinių tinklų naudojimo ir probleminio azartinio lošimo prevenciją;
21. pagal kompetenciją burnos sveikatos stiprinimo srityje:
21.1. mokyti visuomenę taisyklingos burnos higienos ir sveikos gyvensenos;
21.2. dalyvauti kuriant ir diegiant naujus odontologinių ligų profilaktikos būdus, padedančius išvengti jų atsiradimo priežasčių ir veiksnių;
21.3. parinkti burnos priežiūros priemones specialiųjų poreikių turintiems asmenims;
21.4. konsultuoti visuomenę odontologinių ligų profilaktikos, sveikos mitybos klausimais;
21.5. vykdyti priemones, skatinančias burnos sveikatos priežiūrą bei formuojančias burnos sveikatą stiprinančią elgseną;
22. pagal kompetenciją sveikos mitybos skatinimo srityje:
22.1. skatinti ir motyvuoti visuomenę maitintis sveikai, organizuoti sveikos mitybos ir sveikatai palankaus maisto gaminimo mokymus bei kitokius renginius;
22.2. aiškinti išimtinio kūdikių žindymo svarbą, vaikų, jaunimo, nėščiųjų, žindyvių, vyresnio amžiaus, sportuojančių žmonių, tam tikrų profesijų darbuotojų mitybos ypatumus;
22.3. informuoti apie lėtinių neinfekcinių ligų, susijusių su maistu ir mityba, prevenciją, maisto teršalų, pesticidų, kancerogeninių medžiagų keliamą riziką;
22.4. laikytis mokslu pagrįsto požiūrio į maisto priedus bei genetiškai modifikuotus maisto produktus;
22.5. teikti informaciją apie maistines medžiagas, rekomenduojamas energijos ir maistinių medžiagų poreikio normas, Lietuvos gyventojų faktinės mitybos tyrimų rezultatus bei subalansuotą mitybą, jodo, seleno bei kitų Lietuvos geografinėje zonoje trūkstamų mikro / makroelementų reikšmę sveikatai, tinkamo maisto pasirinkimo principus, maisto papildus, mitybos režimą;
22.6. išaiškinti maisto produktų etiketėse pateiktą ženklinimo informaciją, sveikatai palankesnių maisto produktų ženklinimo „Rakto skylutės“ simboliu tikslus ir esmę;
22.7. išaiškinti mitybos ir gyvensenos įtaką kraujo rodikliams, sveikatai nepalankių maisto produktų ir gėrimų, energinių gėrimų vartojimo žalą sveikatai;

22.8. aptarti geriamojo vandens vartojimo svarbą, kokybės bei saugos reikalavimus;
22.9. teikti informaciją apie antsvorio ir nutukimo profilaktiką;
22.10. išmokyti apskaičiuoti kūno masės indeksą, susieti maistinių medžiagų poreikį su fiziniu aktyvumu darbo ir laisvalaikio metu;
22.11. informuoti apie įvairių mokslo įrodymais nepagrįstų dietų laikymosi pavojų, valgymo sutrikimus (nervinę anoreksiją, bulimiją);
22.12. informuoti apie alergijas maistui bei jų prevenciją, mitybos ypatumus sergant įvairiomis ligomis;
22.13. skatinti sveiką mitybą darbo vietose;
22.14. identifikuoti konsultuojamų asmenų maitinimosi problemas;
23. pagal kompetenciją aplinkos sveikatinimo srityje:
23.1. atsižvelgti į nevienodą gyventojų grupių jautrumą konkretiems aplinkos rizikos veiksniams (nėščiųjų, sergančių lėtinėmis kraujotakos ir kvėpavimo sistemos ligomis asmenų – oro ir vandens užterštumui; pamainomis ir triukšmingose darbo vietose dirbančių darbuotojų – triukšmui, sergančių lėtinėmis kraujotakos ligomis ir turinčių miego, psichikos sutrikimų gyventojų; šviesios odos ar daug laiko praleidžiančių saulėje žemės ūkio darbininkų – jonizuojančiosios ir nejonizuojančiosios spinduliuotės poveikiui bei ultravioletiniams spinduliams, vyresnio amžiaus asmenų – klimato pokyčiams);
23.2. laikytis informacijos apie aplinkos sveikatos veiksnius pateikimo bendrųjų principų;
23.3. formuoti sveikatai palankios aplinkos kūrimo įgūdžius – atliekų rūšiavimo, nuotekų valymo ir šalinimo, apsaugos nuo kenksmingo saulės spindulių poveikio priemonių naudojimo, netoksiškų valymo priemonių naudojimo buityje;
24. pagal kompetenciją sužalojimų prevencijos srityje:
24.1. mokyti, kaip išvengti sužalojimų, kaip kurti saugią aplinką namuose, darbe, mokykloje, pateikti sužalojimus sukeliančių situacijų pavyzdžių;
24.2. akcentuoti apsaugos priemonių (atšvaitų, šalmų, saugos diržų, langų ir durų laikiklių, laiptų, vartelių) naudojimą, atsakingą elgseną kelyje ir prie vandens telkinių;
24.3. skatinti žmones saugiai naudoti pirotechnines medžiagas, nevartoti alkoholio prie vandens telkinių, nevairuoti išgėrus, mokytis plaukti, naudoti saugesnes virykles, buityje naudoti dūmų ir smalkių detektorius, nerūkyti lovoje, saugiai laikyti chemines medžiagas ir vaistus, mokytis suteikti pirmąją pagalbą;
24.4. vyresnio amžiaus žmonėms akcentuoti griuvimų prevencijos priemones;
25. pagal kompetenciją rūkymo, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų prevencijos srityje:
25.1. atsižvelgiant į tikslinės žmonių grupės amžių, patirtį, turimas žinias ir suvokimą, akcentuoti psichoaktyviųjų medžiagų žalą sveikatai, neigiamus socialinius padarinius šeimai, visuomenei ir valstybei, sveikos gyvensenos be tabako, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų privalumus;
25.2. atsižvelgiant į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo situaciją ir tendencijas bendruomenėje, organizuoti visuomenės sveikatos stiprinimo priemones, pasitelkiant psichikos sveikatos ir priklausomybių srityje dirbančius kitus visuomenės ir asmens sveikatos priežiūros specialistus;
25.3. informuoti apie medicinos, psichologinės ir socialinės pagalbos asmenims, vartojantiems psichoaktyviąsias medžiagas, galimybes konkrečioje savivaldybėje, psichiką veikiančių medžiagų vartojimo teisines pasekmes, „žemo slenksčio“ paslaugas bei kitas vykdomas intervencijas;
25.4. nagrinėjant rūkymo ir tabako gaminių vartojimo prevencijos temą, akcentuoti pasyvaus rūkymo, elektroninių cigarečių ir kitų rūkymo rūšių žalingą poveikį sveikatai, teikti patarimus norintiems mesti rūkyti;
25.5. nagrinėjant alkoholio vartojimo prevencijos temą, akcentuoti ne tik alkoholio žalą žmogaus sveikatai, bet ir neigiamus socialinius alkoholio vartojimo padarinius (nelaimingus atsitikimus darbe, kelyje, nusikalstamumą);

25.6. teikti siūlymus dėl alkoholio, tabako, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, naujų psichiką veikiančių medžiagų paklausos ir pasiūlos mažinimo;
26. pagal kompetenciją užkrečiamųjų ligų prevencijos srityje:
26.1. akcentuoti asmens higienos įgūdžių nuo vaikystės formavimo reikšmę;
26.2. teikti rekomendacijas apie asmens higienos svarbą;
26.3. supažindinti su aktualiausiomis užkrečiamosiomis ligomis, užsikrėtimo rizika, profilaktinėmis priemonėmis.
27. nepriekaištinga profesinė reputacija: elgesys ar veikla neturi pažeisti profesinės etikos, deontologijos normų, principų ir taisyklių.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Kvalifikaciniai reikalavimai Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu gali būti keičiami atsižvelgiant į naujas Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas.

Susipažinau ir sutinku:
.....
(parašas)
Irma Danielė
(Vardas, pavardė)
2023-09-04
(data)